

Indúlt BETSBÖL Szombaton 7. Júl. 1787.

A' F. Tsászári és Királyi Bírodalomból.

Midőn a' mi F. Monárkhánk a' napokban a' maga
 Vá hozfzas úttyából igen egélléges állapotban
 vizfza érkezett, az úgy nevezett Tsászári mulató
 kertben lévő nyári házába bé-fzálván, azolta éjjel nap-
 pal többnyire ott mulatoz; de nem gondolnák, hogy
 itten lévő mulatása edgynehány napoknál tovább tar-
 tson; mert a' mi Koronánk F. Hertzege FERENTZ
 már a' Tseh Országi Erőllégek és hadi próbák meg-
 tekintésére el-indúlt, hól a' F. Monárkha-is jelen-fog
 lenni. — Hogy a' nép a' vallás dolgaiban annál na-
 gyobb haszonnal gyakoróltathassék, és a' vallás dol-
 gaiban való tanítás jobban a' mi időnkhez alkalmaz-
 tatván, az erköltsi tudományok, és az abból folyó
 közonséges hasznai a' Státusnak naponként jobban job-

ban virágozhatnék, az egész F. Ts. és K. Birodalomnak minden Tartományából 40 tanult igen jó reménységű ifjú Papok hívattattanak vala Bétsbe; hogy azon újj tanítás módját, melly nem régiben hozattott-bé, meg-tanúlhatják, és a' magok kerületekben annakutánna nagy haszonnal ki-szélesíthessék. Az Aultriai fő kormányozó-szék ezen ifjú Papoknak minden úti és más költségeket bőven visszra fizetvén, ezen dítösséges tzélra való szetés ideje alatt különös gondviselő szorgalmatossággal fog-lenni erántok. Minden Protestáns Birodalmokban világra jött jó gyermek nevelő, és vallás fundamentomát tanító (Katékhésis) írások, mellyek itten-is a' mi Néma-süket Typográfiánkban most újra nyomtattatnak, a' velek való élésre fel-vétettni parantsoltatnak. Ezen ifjú tanuló Papok részszerént a' Spondaú Úr Katékhisátzióját halgatják és tanulják, részszerént gyakorolják szüntelen magokat a' gyermekek' tanításában, hogy a' gyakorlás által tökéletesebb tzélt érhessenek. Ezek közül már némelleyek, kik a' vallásbéli gyerek-tanítás módját tökéletesen ki-tanulván, az arról adott próba által ezen hívatalra alkalmatosoknak ítéltetnek, kiküldetnek, és ezek helyébe megínt mások fognak jöni. Ohajtva várják azt az időt, mellyben ezen mind erköltsökre mind tudományokra nézve böltsen kispallérozott T. T. Papok olly jó keresztyén Hazafiakat fognak formálni, hogy már valahára a' vallás-tudományja Dogmátika-kezi-mesterségnek lenni megszünvén, a' szívnek és léleknek tudományává lehessen. — A' F. Ts. és K. Képes-tár újj rendbe szedetett, és minden esztendőben melly nagyon nevedjék, meg-tetfzik abból, hogy az el-törlött Klastromok' képjeiből nem régiben-is 52 darabot 1000 arannyon veve-meg ő Felsége, mellyek között azon RÓSAI SÁI-

SÁLVÁTOR kép-is ott találtatik, mellyért hajdan a' F. Tsáfzár 30 ezer forintot igérvén, meg-nem nyerte vala. — *Stokeraúban* az *Urnap* tzerémónián Mosár-ágyúkkal tizteltetvén a' Világ-Bírája, olly vigyázatlanúl bántanak ezeknek ki-sütésekben, hogy edgy embernek kezét, a' másíknak pedig lábát egészen el-szakasztotta, mellyből meg-tetszik, hogy az Ágyú — elleenség eleibe-való. — Tudva vagyon, hogy a' F. Ts. és K. Tartományokban, az 1782-dik esztendőben költ F. rendelés szerént, mind azok az első'senge adások, mellyekkel eddig a' Papok a' magok Pöspökjeiknek esztendőnként tartoznak vala, eltöröltettek. Ezen parantsolat a' Konstantziai Püspökségre-is tartozik vala; mivel Auszriai jobbágyokat-is foglal magában. A' Püspök, ki edgyfersmind Birodalombéli Hertzeg-is, azt gondolja vala, hogy exceptiót tsinálhat magából ezen közönséges törvény ellen, és az Auszriai Papoktól önként adatott újj'senge pénzt 25 for. 24 krt. el-vevé; mellyért 500 aranyokra büntettették, még pedig úgy, hogy ezen nevezett summának le-tételéig a' Püspöki jövedelmeknek Erájburgba való záratások ki-is hirdettették. Ezen okból a' Hertzegi Püspök I. Mártziusban bé-adott levelében azzal mentegeti vala magát a' Felség előtt, hogy a' Konstantziai jövedelmek olly kevesek, hogy a' Papi-székben ülő tagok abból alig fizettethetnek, és hogy ezen'senge adás rá emlékezhetetlen időktől fogva szokásban vagyon, és kéri vala ő Felségét, hogy azt a' Konstantziai Püspökségben ennekutánna is hagyná-meg. — Minthogy ezen Püspök Ur, edgy az Ekkliéiai dolgoknak leg-jobb lábra való állíttását böltsen munkálodók között, várjuk az ő Felsége erre teendő kegyelmes válafzszát. — A' Bétsi Fene-állatok'

tok' Oskola-mestere (Hetzmeister) *Utram* az hirdette-
 ti-ki nem régiben a' Bétsi Publikum között, hogy
 edgy nyöstény Oroszlányt edgy medvével a' halálos
 viadalra botsát-ki; mellyre nézve a' nézők fizetését-
 is fellyebb emelte vala, Erre nézve olly fok szelid
 emberek jelenének-meg a' Fene-vadok' oskolájában,
 hogy 2000 forintokat veve-bé; de midőn ezen 2 vad
 edgyütt viaskodnék, és látná, hogy az éhezett Orosz-
 lánynét mingyárt el-vefzti, ráklétákkal választá-el
 edgymástól. Ezért nem tsak a' népnek esék kedvet-
 lenségébe, hanem 100 aranyakig meg-is büntetteték,
 melly pénzt a' szegények' Kassájába kellett le-tenni.
 — Minthogy a' 26-dik Februáriusban költ parantso-
 lat szerént, az idegen országi portékák tsak az 1788-
 dik esztendőben esendő Októbernek végéig engedtet-
 nek-meg a' F. Ts. és K. Birodalomban, azután pedig
 végképpen el-töröltetnek; tehát a' múlt hónapnak
 21-dikén költ rendelés ereje szerént (hogy ezek ad-
 dig el-kehessenek) minden Kalmároknak és kereske-
 dőknek kegyelmesen meg-engedtetik, hogy ezen jó-
 szágaikat a' Depófitóriumból ki-vévén, a' magok bolt-
 jokban árulhassák; ezen időnek el-fojása után pedig
 senkinek, kemény büntetés alatt idegen portékákat
 árúlni tellyességgel szabad nem léfzen. Költ Bétsben
 26 Júnii 1787. — A' Brufzfzeli Semináriumban ta-
 nuló ifjú Papok (5 vagy 6 ki-vévén) mind oda hagy-
 ták a' Semináriumot. — Edgy német levélből olva-
 som: „Kassáról írják, hogy Újhelynél Zemplin Vár-
 megyében két nagy hegyek edgy szempillantásban
 el-süllyedtenek, és hogy kénköves tóvá változtanak.
Parturiunt montes! — Ennek meg-visgálására K. K.
 Szentiványi Úr ő Excellentiája Kassáról 2 tudós Pro-
 fessorokat küldvén oda, hát tsak a' hegy teteje, és
 az azon lévő szöllő-tökék süllyedtek a' szomszéd szől-
 lőjé.

lőjének nyakába, mellyen a' gazdák máig-is veszekednek: kié legyen már a' szőlő? mert a' Pál szőlője vagyon a' Péterének helyén. Pál el-víheti a' szőlője tőkét, és ha úgy tetszik, a' földjét-is a' Péter helyéről; de ő innen el-nem költözik, azt mondja; a' szőlő tőkét sem hívta, hogy az övét el-nyomják; azért a' mit azok teremnek-is, meg-szűri. — De a' Bakhus' Logyikáját, és a' hazabéli történeteket hátrább hagyván, lássuk, az

Ekklesiái Történetek

mit foglalnak magokban? A' Tseh Országi Protestáns Prédikátorok még-is fok hideget és meleget kéntelenítettnek a' Kegyelmes Monárkha ellen-is ki-állani. A' Prédikátort a' maga halálos ágyban fekvő halgatójához hívják, és midőn azt a' megszűre útra készítténé, a' Plébánus az ablakon kiáltja-bé: ne hidd; met hazud. — Gyűlést tartanak ezek a' Templomban, szokás szerént; oda megy a' Plébánus közikbe és a' téli süvegét sem emelíti a' Templomban lévő gyűlés előtt. — Ezeknek meg-engedettett a' F. Monárkhától kegyelmesen, hogy sohólt vámot ne fizellenek; midőn már most vámos helyeken mennek-el, 's azzal mentetik a' vámos előtt magokat: Prédikátorok vagyunk, közönségesen ezt szokták nékik felelni: ha az, vígyen az ördög — a' betsületefőbb vámosok pedig ezt: Isten hírivel. — A' Lutheránus atyafiak a' Réformátusok ellen már edgynehányszor panaszolkodtanak a' Bétsi Konsistorium előtt, hogy a' Réf. Prédikátorok a' népet mind magokhoz hódítják, és egész gyülekezetenként állanak által a' hívek; de ennek tsak ez az oka, hogy az edgyügyű buzgó nép leg-kissebb látható vallásbéli környül-állástól-is fél, mellynek okát által nem láthattya. Az Úr-vatsorájában kenyeret kíván az Evangyéliom szerént, és az ostyától fél; honnan

nan már az Evangyélikus Prédikátorok-is kovásztalan
 pogátsát sütnek, és azt adják ostyá helyet halgató-
 iknak, az inget belül és nem kívül viselik 's t. —
 A' Gallitziai levelek magok bizonyságok, hogy még
 itten-is fok vallásbéli visszsa-élések vagynak. Az
 utolsó napján húsvétnak az Orosz Püspök Lemberg-
 ben a' Templomban a' maga úgy nevezett *Ornátját*
 még a' nép fejére tette; mert ez a' bölts községnak
 értelme szerént, igen hathatós eszköz a' főfájás és a'
 fül zúgás ellen; sőt a' mi nagyobb, ezen kegyes mes-
 terség mindenkor bizonyos áldozó pénzel fizettetik-
 meg. — Emlékezetes edgy Lengyel ének-is itten,
 mellyben itten némelly helyeken a' Bóldogságos Szüz
 kéretik, hogy a' Németeket írta-ki. — *Rómából*
ezt írják: Mind azok a' bóldog idők el-múltanak,
 mellyekben az idegen hatalmaflágokkal való parantsol-
 latban foglalatoskodtunk; már most nagyobbban kez-
 dettünk a' meg-hóltaknak szenté való tételekkel baj-
 lódni, mint ennek-előtte. A' Quirinálban lévő Apo-
 stolok Palotájában ezen hónapnak 3-dikára megínt gyű-
 lés hirdettetett vala, mellyben ama tiszteletre méltó
 Isten szolgálójának, Kastelló Várossában vólt Kaputzi-
 nusnek Klastromabéli Apátzának *Giuliam Véroniká-*
nak szörnyű virtussai meg-visgáltatnak. Azt gondol-
 nák (így szól az író) hogy Róma a' mi időnkben az
 éollyan embereknek szenté való tételekben, kik egész
 nleteket tilalmas, házontalan heverésben töltötték-el,
 em foglalatoskodnék; de az effélék bizonyítják-meg
 azt, hogy a' Római Udvar még a' maga régi szoká-
 faitól nem meszfe lépett. — A' mi Nápolyi Udvar-
 ról való rég óhajtott edgyezésünk (*Rómából írják*)
 nagyon halgat. A' mondatik, hogy némelly meszfe
 látó fejek nem engedhetik, hogy a' Római Udvar a'
 Nápolyi Püspökségekből esztendőnként 90 ezer Sku-
 dit

dit végyen; sőt arra-is fakadtak; hogy az ő hajdani Római Udvarral tett edgyezések (Concordatum) a' Valás, a' Státus és az Evangyéliom ellen volna 'st. — Edgy Papi Újságból olvasom, hogy a' Hájdenrájck-stáini Plébánus a' Husvétii gyonásra és az Úr-vatsorájára készítvén halgat'sit, hogy a' maga edgyügyü halgatóit annál meg-foghatóbb példával rá-vehesse az Úr asztala Sákramentoma eránt való buzgó tiszteletre; így szóllott: *Ne gondoljátok, hogy ezen asztalhoz csak úgy oda lehet menni, mint a' Kutjának az Ura asztalához, mellynek edgy falat kenyér vettetik.* F. B.. 3 Júlii.

Elegyes Tudósítások.

A' Magyar Nemes K. Testörzök' seregéből az Oberstlájdinánt Obersterré, edgy Kapitány Májorra, 7 fő hadnagyak Kapitányokká, és 7 all-Hadnagyok fő Hadnagyakká tétettenek külömb-külömb-féle hadi seregben. — Azt beszélik, hogy ama híres Báró *Trenk* Königsbergben Generát Pofadovszkiyal duellumot tartván, némelly írások szerént mind a' kettő életben maradott — mások szerént pedig, Báró *Trenk* viadalra hívott ellenséges társától agyon lövetett. — Edgyik levelünkben emlékeztünk vala a' német írók után, hogy a' Papoknak meg-parantsoltatott légyen, hogy a' gyonásban magokat ki-adó bűnösöket feladják és ki-jelentsék; de e' nem igaz; sőt a' F. Monárkának parantsolatjára minden újság levelek kéntelenítetnek ezen dologban magok magokat le-hazuttolni. Erlánga a' kutfeje ezen meszfze fólyt hazugságnak. A' Pap, a' mennyiben edgyfzermind jobbágy és tagja a' közönséges-társaságoknak, valamelly nagy gonosztévőnek lakó helyét, vagy hól mulatását; ha tudja, tartozik bé-adni; de a' mit valaki gyonik, azt nem jobb.

jobbágnak, hanem Papnak gyonnya — erre nem kényszerítették — e' Papi dolog. — A' *Légisfeld* fententziája a' Monárkba elejébe adatott. Azt erősítik, hogy e' fzerént *Légisfeld* fel-akasztatik, *Ettlinger* tíz ezrtendőkre sántzra küldetik, *Sonnenfeld* Nemes-ségével edgyütt hivatalától meg-fosztatik, *Polster* hivatalától és betsületétől örökösön meg-válik; a' két utólsó pedig az el-vett ajándék summának kétszeres visszsa fizetésére kényszerítették. — Edgy *Modena* Regimentjebéli fő Hadnagy *Báró Pops* minekutánna már edgy darab időtől fogva eszében meg-háborodván állapotjából ki-gyógyúlnak gondoltatnék, és a' föld-mérésből visszsa hozatván Nyitrára küldetnék, nem régiben maga meg-lövé magát, és tisztellégesen el-tettették. — Hogy a' Franconiai kerületbe edgy 20 ezer F. Ts. és K. fegyveres seregnek által menetele eránt levél ment legyen, szüntelen erősítik a' német Levelek; — a' Londoni Újságok pedig ama fogságban lévő kegyes vak-buzgó Gróf *Gordon György* Úrnak 2 ezrtendeji fogságot írnak büntetésül. Be kár, hogy egész életében gondot nem viselnek ezen — halhatatlan férfúró! — Edgy hitel felett való hír; de minthogy a' német levelek bizonyos tudósításból kívánnják erősíteni; mint edgy olly hírt, melly még bizonyosabb tudósítást vár magáról; én-is ide íktatom. *Krimiának* hajdani *Koronája*, melly eddig *Molduvában* tartatik vala, a' múlt hónapnak végén edgy *kisded Török seregtől* véletlenül el-vétetvén, *Konstántzinápolyba* vitétetett. Nem reménylem, hogy igaz volna. — Az *Insprukki Kaputzinások* költöznek a' *Klastromból*, a' *Serviták* pedig a' költözéshez készülnek. —